

Ματίνα Παναγάκου, Ελευθερία Σταθογιαννάκου

«Η πρώτη μας «συνάντηση» με την κ. Ελένη Σαραντίτη έγινε μέσα από το σχολικό βιβλίο της Λογοτεχνίας όταν απολαύσαμε ένα απόσπασμα από το βραβευμένο έργο της «Κάποτε ο Κυνηγός». Η χαρά μας ήταν μεγάλη, όταν συνειδητοποιήσαμε ότι, μέσω και της «δημοσιογραφικής μας ιδιότητας», θα μπορούσαμε να γνωρίσουμε καλύτερα ένα σημαντικό άνθρωπο του τόπου μας και να μοιραστούμε κάποιες από τις σκέψεις του. Και αλήθεια, πόσο τυχεροί και έκπληκτοι νιώσαμε, όταν μάθαμε πως οι ήρωες που γνωρίσαμε στο σχολικό βιβλίο είναι υπαρκτά πρόσωπα, που δίνουν τον αγώνα της ζωής με αξιοπρέπεια, αντάμεσά μας.

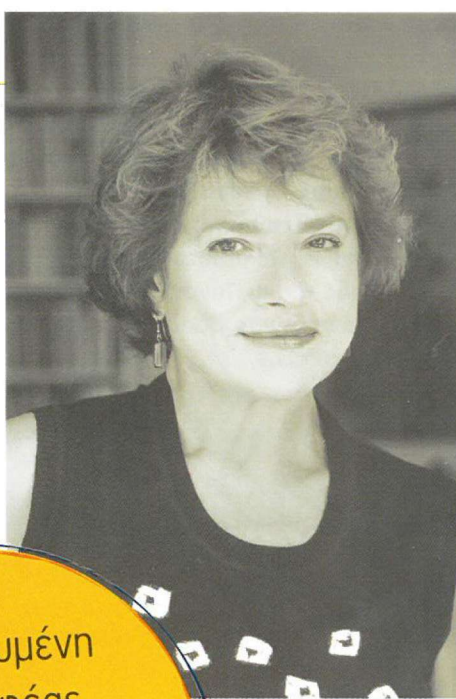
Αγαπητοί Φίλοι, πρέπει να ομολογήσω ότι αισθάνομαι συγκινημένη για την επιλογή σας στο πρόσωπό μου και ότι χάρηκα που μου ζητήσατε αυτή τη συνέντευξη. Άλλωστε τον «Δούρειο Τύπο» τον γνωρίζω, άκουσα επαινετικά σχόλια γι' αυτόν που με χαροποίησαν, σας συγχαίρω με όλη μου την καρδιά κι εύχομαι η εφημερίδα σας να εξακολουθεί να εκδίδεται για πολλά χρόνια.

«Κα Σαραντίτη, τι ήταν αυτό που σας οδήγησε να εκφραστείτε μέσα από τη λογοτεχνία;

Η -παιδιόθεν- και ανεμνήμενη ακόμη κλίση μου στα βιβλία αλλά και στις εκπαιδευτικές ιστορίες που διηγούνταν οι ηλικιωμένοι. Τα παραμύθια-θασαυροί κάθε λαού. Διάβαζα κι άκουγα ώρες ατελείωτες κι έπειτα απομονωνόμουν για να τα ζήσω όλα αυτά μόνάκι. Ήταν και ο ναυτικός πατέρας μου εξαιρετος αφηγητής, με πλουσιότετη φαντασία και ζωντάνια, που όταν ερχόταν από τα ταξίδια, μας χόρταινε, μαζί με τη χαρά της παρουσίας του, και ανεπανάληπτες και άγνωστες ιστορίες από τους ξένους τόπους. Ήταν, επίσης, και η θάλασσα σχεδόν στην αυλή μας, μια πρόκληση και πρόσκληση για ταξίδια του νου.

Έτσι, εντελώς φυσικά και πολύ ευφρόσυνα στράφηκα στη λογοτεχνία. Ήδη είχα λάβει πολλές χαρές μέσω των βιβλίων αλλά και είχα αποκτήσει γνώση και σεβασμό στη γλώσσα- το δυνατόν, βέβαια, γιατί ωριμότητας, ωριμάζουν και τα εκφραστικά σου μέσα, δυναμώνουν και τα αισθηματά σου αλλά και η θέασή σου του κόσμου- και όχι μόνον του ορατού και απτού.

Έγραφα από παιδί, ιστοριούλες ανώριμες, ευσυγκίνητες, δραματικές. Μάλιστα είχαν δημοσιευτεί, μερικά από τα κείμενά μου, στον τοπικό τύπο. Τι ματαιόδοξο από

Η βραβευμένη συγγραφέας και συμπατριώτισσά μας μιλά στο «Δούρειο Τύπο»

Ελένη Σαραντίτη: «Η μεγαλύτερη δυστυχία είναι να μην αγαπάς»

Η Ελένη Σαραντίτη γεννήθηκε στη Νεάπολη Λακωνίας, αλλά από δεκαοκτώ ετών εγκαταστάθηκε στην Αθήνα. Με τη λογοτεχνία ασχολήθηκε από πολύ νωρίς. Έχει γράψει βιβλία για νέους αλλά και για ενήλικους. Από τα νεανικά μυθιστορήματά της τρία έχουν γίνει σφιαλά. Έχει τιμηθεί με έγκυρα βραβεία στην Ελλάδα και στο εξωτερικό και ορισμένα έργα της έχουν μεταφραστεί σε ξένες γλώσσες. Το εφηβικό βιβλίο της "Κάποτε ο Κυνηγός" απέσπασε τον Έσπαινο της ΟΥΝΕΣΚΟ στον παγκόσμιο διαγωνισμό νεανικής λογοτεχνίας με θέμα την ανοχή και την κατανόηση, τιμήθηκε με το βραβείο του Κύκλου του

Ελληνικού παιδικού βιβλίου και επίσης με το Κρατικό βραβείο νεανικού βιβλίου του Υπουργείου Πολιτισμού. Συνεργάστηκε με πολλές εφημερίδες με διηγήματα, άρθρα, κριτική βιβλίου, ταξιδιωτικά, ενώ από δεκαεπταετίας είναι τακτική συνεργάτιδά της Ελευθεροτυπίας στη σελίδα του βιβλίου

μέρους μου να καταμαρτώνω σχεδόν βλέποντάς τις τυπωμένες. Τι ήμουν εγώ, παιδί ήμουν, μαθητριά του γυμνασίου, ξεμυαλισμένη με την ευχέρειά μου και την -ασυγκράτητη- φαντασία μου στις εκθέσεις και τους επαίνους των καθηγητών. Μα και όταν κυκλοφόρησε το πρώτο μου βιβλίο στην Αθήνα όπου είχα ήδη μετακομίσει, μια συλλογή διηγημάτων με τίτλο «Μορφές», θαρρώ εξαντλημένο, πάλι λάθος μου ήταν. Ήμουν δεκαεννέα ετών. Δεν ήξερα τότε από ζωή, δεν είχα γνωρίσει τίποτε από όσα φέρουν τα χρόνια και οι περιστάσεις, δεν είχα νιώσει, δεν είχα δεχτεί το απρόοπτο, δεν είχα πονέσει, δεν είχα αγαπήσει, δεν είχα

μορφωθεί, δεν είχα μάθει τον σεβασμό στον αναγνώστη, ή πώς γίνεται και ορισμένα βιβλία τα λατρεύεις όσο ζεις και άλλα τα ξεχνάς την επόμενη μέρα. Δεν ήξερα από κόπο, κόπο, και αφιέρωση χρόνων.

«Έχετε γεννηθεί στη Νεάπολη της Λακωνίας. Σε ποιο βαθμό έχει επηρεάσει το έργο σας ο τόπος όπου περάσατε τα παιδικά και εφηβικά σας χρόνια;

Ο τόπος που μας γέννησε και μας παραστάθηκε στα πρώτα μας χρόνια, είναι, λένε, ο τόπος της ψυχής μας. Όλο εκεί προστρέχουμε στις λογής απογοητεύσεις. Όμως, για μένα, η θάλασσα που σας είπα προηγουμένως, η θάλασσα που έβλεπα έξω από το παράθυρό μου, η απέναντη έκτασή της,

η μυρωδιά της, τα διάφορα χρώματά της, η δική της φωνή, τα τραγούδι της, η αιωνιότητά της, τα σάρτα μάτια της που θα είδαν τόσα πολλά, αρχαίους ταξιδευτές, εμπόρους, ιερείς, θεούς, πολεμιστές, γυναίκες αρχόντισσες κι άλλες σκλάβες, κουρσάρους, τα πάντα θα είδαν τα μάτια της σκεπτόμουν, κι ευθύς αμέσως άρχιζαν και τα δικά μου ταξίδια, δηλαδή οι ιστορίες μου.

Ακόμη ότι γεννήθηκα και μεγάλωσα σε τόπο μικρό και νοικοκυρεμένο, ότι απόλυσα την ευλογία της κοινότητας, των καλών και όμορφων δεσμών της ομάδας, του νιάζιμο των συγγενών, των γειτόνων, του ενδιαφέρον γενικός και την φιλαλληλία εκείνου του καιρού και εκείνου του τόπου με επηρέασε και ακόμη με επηρεάζει. Γλυκαίνει το πνεύμα και την ψυχή μου. Μαλακώνει το βλέμμα μου. Με κάνει να επιζητώ το ωραίο στα έργα μου.

Τέλος κι ως μην λησμονήσω να σας πω, ότι στα νυχτερία εργασίας, όπου γίνονταν σε αποθήκες, κατώγια ή και σε σπίτια, ως παιδί, συνεχώς εκεί βρισκόμουν. Τρύπανα έστω και απροσκάλεστη. Ηξερα τι θα άκουγαν τα αφτιά μου, τι θα ζωντάνευε εμπρός στα μάτια μου. Φανταζόμουν. Ιστορίες. Ιστορίες που να μην τις χορταίνεις. Συνήθως μια γυναίκα τις αφηγούνταν. Γυναίκα που γνώριζε αμέτρητα παραμύθια του τόπου μας, μη γνώριζε και πώς να τα αφηγήται. Γυναίκες καταπληκτικές, δεν θα τις λησμονήσω. Μίλαγαν τα χέρια τους, κουνιόταν το τοσμπέρι τους, τα μάτια πλάταιναν, τρεμούλιαζε το σαγόνι. Αυτές οι γυναίκες, οι παραμυθούδες κάθε τόπου, μήπως δεν ωφέλησαν την ψυχή, μήπως δεν διατήρησαν -εάν δεν πλούτισαν τη γλώσσα σε καιρούς δύσκολους; Από αυτές τις γυναίκες πρωτόκουσα για μερικούς από τους ήρωές μας, τους παραμερισμένους μάλλον από τα σχολικά εγχειρίδια, τους μεγάλους και αξιοσεβαστούς από την αληθινή, την ιστορία όπως ποτέ δεν γράφτηκε, που τους τοποθέτησε εντέλει στα ύψη, μακριά από κάθε λησμονιά και κάθε αχαριστία. Εκεί, σ' εκείνα τα νυχτερία άκουσα για τους Λάκωνες ήρωες της προεπαναστατικής περιόδου αλλά και για εκείνους που θυσιάστηκαν στα χρόνια της ιερής μας έκρηξης. Είχα επηρεαστεί. Τους αναζητήσα αργότερα, τους γνώρισα καλύτερα, τους έζησα με τον τρόπο μου, έγραφα γι' αυτούς. Με δέος. Και τιμή. Γιατί τιμή μου το θεωρώ όταν με καλούν στο Κιλκίς, στην Ορεστιάδα, στη Θεσσαλονίκη, στην Πάτρα κ.α., να μιλήσω

«Ιστορίες που να μην τις χορταίνεις. Συνήθως μια γυναίκα τις αφηγούνταν»

για τα βιβλία μου που αναφέρονται είτε στον Καπετάν Ζαχαρία Μπαρμπιτσιώτη είτε στη θυγατέρα του, την εξαιρετη αγωνίστρια Κωνσταντία ή Ποθητή. Τιμή μου, άλλωστε, ήταν και η διαδικασία της γραφής. Μου δόθηκε η εύνοια να μιλήσω για ξεχωριστούς ανθρώπους και πράξεις πελώριες και μέρες σημαντικές που κινδύνευαν -και κινδυνεύουν- να ξεχαστούν.

Βεβαίως ως μην ξεχάσω να σας απαντήσω ότι το φως το λακωνικό, προσωπικός με επηρέασε αφάνταστα. Επομένως και το έργο μου. Εάν δεν έχετε επισκεφθεί λ.χ. τις Αμύκλες όπου υπωνόταν ο ναός του Αρμυκλαίου Απόλλωνα, ίσως δεν θα καταλάβατε για ποιο φως μιλάω, ή αν δεν έχετε πάει νύχτα στον Κάβο Μαλιά, όπου το σκοτάδι είναι πιο φωτεινό από τη μέρα. Ή, πάλι, να

«Πώς δημιουργείτε τους ήρωες των βιβλίων σας;

Μερικοί από τους ήρωες των έργων μου ήσαν πρόσωπα υπαρκτά- άλλα τα επινόησα, ορμώμενη βέβαια από κάποια χαρακτηριστικά τυχαία, κάποιες στιγμές σημαντικές για μένα, μια πράξη, ένα γέλιο, το περπάτημα ή η φωνή τους, ακόμη και ένα συσπάντημα που είχα με κάποιον και παρέμενε μέσα μου, ένα περιστατικό που άλλος θα το είχε ξεχάσει.

Στα ιστορικά πρόσωπα δεν το έκρινα σωστό να παρέμβω, άλλωστε είχαν την αίγλη τους-έστω και μη ορατή στους πολλούς- είχαν το φως και τη φυσιογνωμία τους, το πέρασμά τους που δεν πέρασε απαρατήρητο, αντιθετως. Αυτά τα πρόσωπα όποτε τα άγγιζα, το έκανα με σεβασμό και πολλή διακριτικότητα, προσθέτοντας στην καθημερινότητά τους μια «καλημέρα», έναν χαιρετισμό, μια ακόμη προσδοκία, ένα γρήγορο περπάτημα, ένα βλέμμα πλανηταμένο, μια ανάμνηση, ένα τραγούδι, μια μυρωδιά, κάτι τέλος πάντων που δεν αλλοιώνει τον ήδη γνωστό χαρακτήρα. Στα πρόσωπα της φαντασίας μου, όμως, είχα όλη την ελευθερία να τα πλάσω όπως εγώ

θέλησα ή όπως κατά καιρούς τα άφηνα να μιλούν και να αναπτύσσονται μέσα μου. Αυτά τα πρόσωπα, που και πάλι τα αισθάνομαι να σαλεύουν, καθώς βρίσκομαι στη φάση μιας καινούργιας δημιουργίας, τα έμαθα να μιλούν, να αγαπούν ή όχι, να ντύνονται και να περπατούν, να πονούν και να νικραίνονται, να ενθουσιάζονται και να λαχταρούν, να περνούν δίπλα από μια τριανταφυλλιά και να κοντοστέκονται, να κοιτούν το γαλόζιο του ουρανού ή το πρωινό κύμα, να μοχθούν, να περιμένουν, να προδίδονται, να αντέχουν, να σπκώνουν τα μαλλιά ψηλά, να κυρτώνουν το μακρύ λαιμό, να πενθούν, να συμμετέχουν, και άλλα, αλλά πολλά ακόμη που έχουν να κάνουν με ένα ζωντανό άνθρωπο. Τους ήρωες της φαντασίας μου τους αγάπησα και τους αγαπώ ακόμη και, ομολογώ, περνά καιρός από την κυκλοφορία του βιβλίου και εγώ τους σκέπτομαι- τόσο μεγάλη είναι η ισχύς τους απέναντί μου. Βλέπετε, είναι δημιουργήματά μου.-

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

περπατάς απομεισήμερο, μετά τον τρύγο κατά μήκος των αμπελιών, και να σε περιλούζει εκείνο το φως, εκείνος ο ήλιος που δεν ενοχλεί, μόνο θωπεύει, στοχεύοντας ίσια στην καρδιά.

Τέλος επηρεάστηκα αφάνταστα από τις γυναίκες του τόπου μας: Εργατικές, λιγομίλητες, σεμνές, λυγρές οι περισσότερες, με το αρχαίο κάλλος να στέκει ακόμη στα ματόκλαδα, στο δειλό μειδίωμα. Σόγια καλά. Και ανθεκτικά, υπέροχες γενιές. Δεν είμαι απλώς επηρεασμένη από τον τόπο μου, είμαι καταγοιτευμένη.-

«Στο έργο σας «Κάποτε ο Κυνηγός...», απόσπασμα του οποίου υπάρχει στα Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της Α' Γυμνασίου, καταπιάνεστε με το θέμα της ξενοφοβίας. Τι σας οδήγησε σε αυτή την επιλογή;

Χρόνια τώρα ανησυχώ, για να μην πω θλιβόμαι και επαναστατώ, με την επιφυλακτικότητα, συχνά το φόβο ή την περιφρόνη-

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΠΟΜΕΝΗ ΣΕΛΙΔΑ

«...Αν δεν έχετε πάει νύχτα στον Κάβο Μαλιά, όπου το σκοτάδι είναι πιο φωτεινό από τη μέρα»

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗ ΣΕΛΙΔΑ

ση που βλέπω στα μάτια και στη συμπεριφορά αρκετών συμπατριωτών μας όταν έρχονται σε επαφή με ξένους, οικονομικούς μετανάστες, πρόσφυγες, ανθρώπους της ανάγκης και του ξεριζωμού.

Το «Κάποτε ο Κυνηγός» είναι η δική μου διαμαρτυρία στην διαρκώς αυξανόμενη σκληρότητα των συμπολιτών μου, είναι μια χειραψία, ένας θερμός χαιρετισμός προς όλους όσους κόπιασαν στον τόπο μας σαν τους αρχαίους ικέτες. Για προστασία. Αλλά ο ικέτης ήταν πρόσωπο ιερό, θυμάστε; Χρέος μας είναι να το ανακουφίζουμε, να του συμπαραστεκόμαστε έστω και με ένα λόγο που να περιέχει ζεστασιά ψυχής -άλλωστε ο λαός μας εβίωσε την προσφυγιά

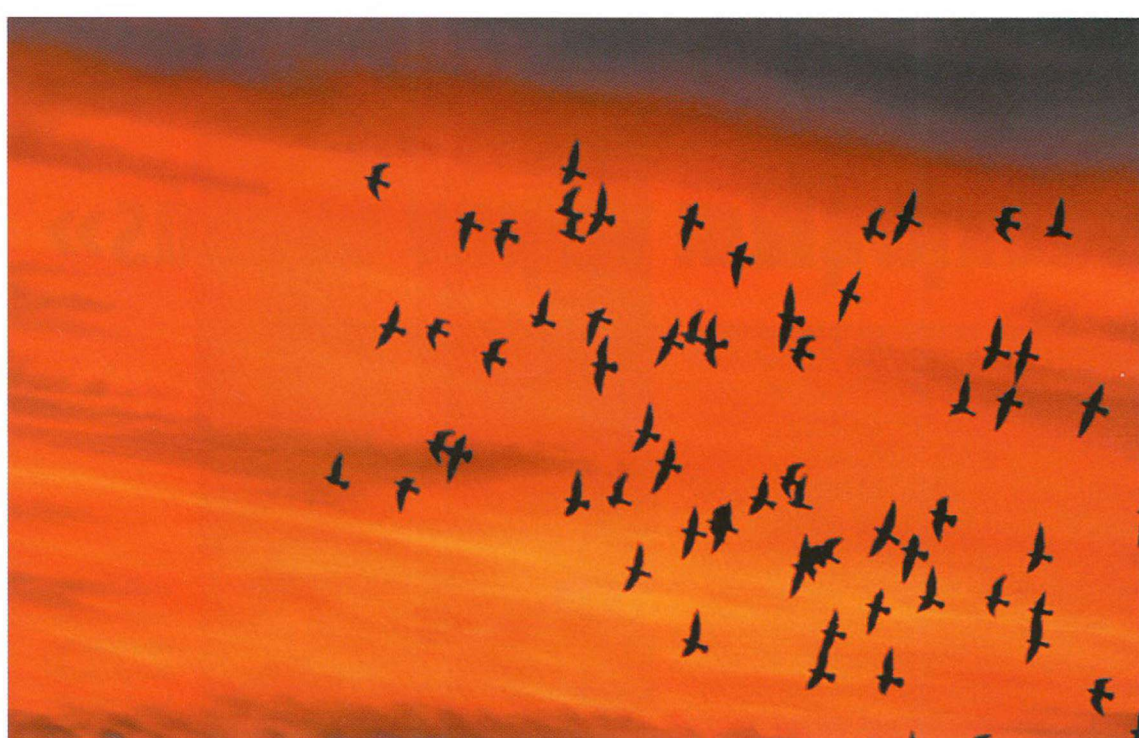
«Μην αφήσετε την ξενοφοβία να δηλητηριάσει τη ζωή σας, να σκοτεινιάσει τον κόσμο σας»

και την πιο σκληρή και οδυνηρή μετανάστευση για αιώνες. Μην το ξεχνάμε. Μεταξύ μας, το ξεχνάμε, νομίζω. Αλλά τουλάχιστον εσείς, οι νέοι που είστε ακόμη ανόθευτοι, οι αυριανοί σωστοί πολίτες, μην αφήσετε την ξενοφοβία να δηλητηριάσει τη ζωή σας, να σκοτεινιάσει τον κόσμο σας και να λιγοστέψει ή να σβήσει τις επιπίδες των ξένων που κατέφυγαν σε μας, κοποδιαστά, σαν τα πουλιά που πάγωναν και τρόμαζαν και δεν έχουν πού να γείρουν το κεφαλάκι τους. Κι αν το καλοσκεφθούμε οι ξένοι μετανάστες, με τη σκληρή τους εργασία, σπκώνουν τώρα πια αρκετά από τα βάρη της πατρίδας μας, Βοηθούν στη λύση προβλημάτων που χρόνιζαν.

Στο βιβλίο μου περιέχονται αρκετά αληθινά γεγονότα και οι ήρωές τους δεν είναι ακριβώς πλάσματα της φαντασίας μου. Γνώρισα κάποτε μια οικογένεια επαναπαρισθέντων που έζησαν την οδύσσειά τους κοντά μας, στιγμές οδυνηρές που δεν τους

«...Να περπατάς απομεισήμερο, μετά τον τρύγο κατά μήκος των αμπελιών, και να σε περιλούζει εκείνο το φως...»

«...των ξένων που κατέφυγαν σε μας, κοποδιαστά, σαν τα πουλιά που πάγωναν και τρόμαζαν και δεν έχουν πού να γείρουν το κεφαλάκι τους»

έπρεπαν, εξευτελισμούς που δεν τους ταίριαζαν- αλλά και σε ποιον ταιριάζουν οι εξευτελισμοί... Πάντως οι άνθρωποι αυτοί τα δεχθηκαν όλα με αξιοπρέπεια και περηφάνια και δεν έσκυψαν το κεφάλι παρά ξεκίνησαν έναν άλλο αγώνα. Γνωρίζοντάς τους αισθάνθηκα κι εγώ περήφανη και σύγυρη για την ανθρωπιά και τον πολιτισμό τους αλλά και βαθύτατα απογοητευμένη γιατί μερικοί άνθρωποι -Έλληνες μάλιστα- αμαυρώνουν με τις ιδέες τους κιλιετίες ιστορίας πολιτισμού, ουμανισμού, δημιουργίας και αγώνων.

Υ.Γ. Απλώς για να σας πληροφορήσω, οι ήρωες του βιβλίου μου, καλοί μου φίλοι

«Όταν αγαπάς στ' αλήθεια κάτι, γεμίζεις κιλιές σπιθές μέσα σου κι άλλη τόση ευφροσύνη».

τώρα πια, κατέκτησαν αρκετά από τα όνειρά τους ενώ ακόμη αγωνίζονται γενναία ανάμεσά μας, αποσιπώνοντας την αγάπη και τον σεβασμό μας.-

«Πώς αισθάνεται ένας συγγραφέας βλέποντας το έργο του να διδάσκεται στα σχολεία;

Ασφαλώς και χαιρόμαι που δυο από τα βιβλία μου διδάσκονται στα σχολεία-το άλλο είναι «Ο Κήπος με τ' αγάλματα». Έχω μάλιστα συναντηθεί με αρκετούς μαθητές με αυτή την ευκαρία, και μου έχουν διαβαστεί εργασίες τους πάνω στα βιβλία μου, έχουν με συζητήσει θερμά, έχουν με έρθει σε ωραία, γλυκιά και συγκινητική επαφή. Τα παιδιά είναι γεμάτα αισθήματα-κι εγώ επίσης. Και τα βιβλία μου. Αυτό το γνωρίζει ο νέος αναγνώστης και το σέβεται. Σε ορισμένους εύχομαι να αγαπάτε πάντα.